

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciščanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverlenišvo Ljubljana

Izbeja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po ceniku od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Gonja proti slovenskemu učiteljstvu.

V Prekmurju je pričela strahovita gonja proti slovenskemu učiteljstvu. Na čelu te gonje stoji oni del prekmurjskih učiteljev, ki se še danes ne more živeti v po vojni nastali položaj naše države. Ni ravno slučaj, da je ta gonja pričela baš sedaj, saj je vodja vsega gibanja napisal, da je sedaj prepovedan čas, da bi slovensko učiteljstvo uganjalo svoje šovinistične orgije.

Na videz ta gonja, ni resnejša, v resnici pa je postala prav nevarna i za učiteljstvo i za šolstvo v Prekmurju. Prvi učinki te gonje se že kažejo. Glavni cilj nergačev je: z vseh sredstvi delovati na to, da »prišleki« pušče svoja mesta in zapuste Prekmurje sploh, da bi bilo njih delovanje potem brez ovir. Zaliobog ta cilj tudi dosežajo. Več odličnih učiteljev, ki so delovali v Prekmurju ves čas od ujedinenja, ki so bili pionirji slovenskega šolstva v Slov. Krajin, ki so posvetili vse svoje sile in dani na razpolago vse svoje zmožnosti napredku slovenske šole v tisoč let zaslužnjem Prekmurju, danes, ko bi morali mirneje živeti v že urejenih razmerah, h katerim so prispevali vsak svoj delež, zapuščajo to zemljo, ker ne morejo prenašati gonje, ki jo vodi proti njim tisti del učiteljstva, ki je dosledno vedno in povsod oviral napredok našega šolstva v kulturnem in nacionalnem pogledu.

Da to ne bo rodilo najvselejših posledic za slovensko šolo, o tem ni treba izgubljati besed. Treba je pač bližajočo se nevarnost takoj preprečiti. Kako? Da, to je težko! Nacionalno učiteljstvo v Prekmurju je brez moči, brez opore, vrženo na milost in nemilost preganjalcem kakor jagnjeta volkovom, ki uživajo nemalo zaščito pri svojih političnih strankah.

Težko nam je Prekmurcem, da nas zapuščajo odlični tovariši in s strahom gledamo v bodočnost, vendar smo z njimi istega mnenja. Dovolj je bilo trpljenja, dovolj zaničevanja, dovolj smo storili in sedaj naj nas na vsak korak obdelujejo ljudje, ki jih je do včeraj bilo sram, da so slovenskega kolenja?! Res je tako! Danes preganjajo slovensko učiteljstvo ljudje, ki so svoje časno poučevali na Julijanskih šolah, ki nikdar niso odprli ust v obrambo slovenske stvari, da, bili so najvnetejši madžarizatorji in to ne pod silo razmer, ampak iz lastnega navdušenja! Tisti ljudje, ki so nas šolske otroke pretepali, ker smo govorili slovenski v šoli; tisti ljudje se danes bijejo na svoja prsa, ki so nas leta 1918, kot slovenske študente pretepali, ker smo med narodom razširjali manifestacijske letake za Jugoslavijo! Oni bijejo boj proti nacionalnemu učiteljstvu, ki so še danes branitelji madžarskih šol, ki so danes neprijatelji vsakega slovenskega pokreta. Ljudje, ki so glavni sotrudniki madžarsko-nacionalističnega lista, naj dele svoje nauke slovenskemu učiteljstvu? To je le preveč! Človek se z razočaranjem bolešno — nasmehne in se vpraša: Ali smo res v Jugoslaviji?

Slovensko učiteljstvo v Prekmurju hodi trnjevo pot! V boj proti njemu je stopilo časopisje in žal je nasledel temu tudi del slovenskega tiska. Zmagali pa ne bodo tisti, ki Vas »prišleke« blatijo s privranci in drugimi sličnimi cvetkami, nas nacionalne Prekmurce z janičarji, z liberalnimi oprodami in z nacionalnimi žabami, ker natančno vemo za delovanje teh ljudi, saj smo sami čutili njih bič na lastnih plečih in bomo v slučaju potrebe prisilili tudi one gospode k pričanju zgodovinskih dejstev, pri kojih gonjači trenutno uživajo zaščito.

Izidor Horvat.

Ideja samoizobrazbe.*

Pod tem naslovom je prinesel zadnji »Učiteljski Tov.« temperamentno pisan uvodnik, ki iz njega odseva sveti plamen volje za organizirano delo na učiteljskem samoizobraževanju. Ker se štejem tudi sam med one, ki žele dejansko podpirati idejo te samoizobrazbe, prosim cenj. uredništvo, da mi dovoli nekaj pripomb k temu članku. Ako se z njim ne morem docela strinjati, upam, da ne bo nihče mislil zame, da bi hotel kakršenkoli progres v praktičnem izvajanju te ideje ovirati, pač pa poizkušam s temi pripombami od svoje strani prispevati k razjasnitvi in k pravilnemu umevanju.

Z g. člankarjem sem povsem istega naziranja o potrebi učiteljske izobrazbe in samoizobrazbe, povsem istega naziranja o vseznalosti, v tratenju energij zanjo — strinjava se tedaj v vsem, kar tvori nekako bistvo uvoda v njegov članek. Ne morem pa prirediti bistvu njegovih nazorov o stanovski izobrazbi, oziroma samoizobrazbi in zato tudi ne njegovemu zaključku, da je »ideja samoizobrazbe ideja neodvisnosti in jakosti stanu, je edina pot resničnega napredka, je pogum in bodočnost« — kar se vse sicer prav lepo sliši, je pa po svoji vsebini vendarle premalo konkretno, da bi se smeli zadovoljiti s tako definicijo.

Ali da gremo po vrsti:

G. člankar zahteva »enotnost in intenzivnost« za učiteljsko izobrazbo, kar je mogoče doseči le, »ako se snov omeji na ono, kar je najnujnejše, najpotrebnejše.« Kar je vsekakor res in prav, le da k temu dostavljam, da se mi za učiteljstvo zdi še vedno najpotrebnejša stanovska izobrazba. In to strokovna izobrazba brez pridevka »takozvane«, pač pa samo strokovna izobrazba, oziroma samoizobrazba, s katero si učitelj razširja in pogloblja ono, kar mu je potrebno za njegov poklic kot učitelja, kar mu je potrebno za njegovo delo kot vzgojitelju v šoli in kot takemu potrebno za narodnega vzgojitelja.

Katera stroka je to, ki naj bo temelj takemu samoizobraževanju, mi ni treba ponavljati. Ponovil pa bi zopet ono, kar sem že čisto povedal, da je v družboslovje, sociologija, le pomožna veda pedagogike — ena med mnogimi in ona, ki učitelja usmerja v »študij razmer in potreb človeštva«, ki pa ga ne bo edina naučila in usposobila za naloge, ki je višja kakor samo ta študij in to poznavanje. Potreben mu je ta študij, potrebno to poznavanje, trdim pa obenem tudi to, da ni res, da nam »ne bo nihče pojasnil kot edino le družboslovje« vprašanj, ki se tičejo šole in njenega razmerja do družbe in zveze z njo. Pojasni nam lahko le, kaj »hoče« družba od (šole) in kakšno delo pričakuje od učiteljskega — čemur pristavljam: pri njegovem šolskem delu. O vseh ostalih nalogah šole in učiteljstva, oziroma v glavni nalogi šole, o

* Poverlenišvo je izvedlo program samoizobrazbe, kakor mu je to naložila pokrajinska skupščina in I. samoizobraževalni tečaj. Blizamo se novi skupščini in II. samoizobraževalnemu tečaju, kjer bo ponovno govor o samoizobraževalnem delu in akciji poverjenišva. Iz tega vzroka pričujemo k zadnjemu članku še drugo mnenje, da se pojmi dodobra razčistijo in odstranijo vsi predsodki, kajti samoizobraževalna akcija nam je nujno potrebna. Gre le za smer in temelj, na katerem naj jo izvajamo: družboslovje ali pedagogika, o čemer si nekateri niso na jasnem. Temu razčiščenju naj služijo sedanje razprave. Pripominjamo pa, da se je na prvem izobraževalnem tečaju ugotovilo, naj se goji oboje, pedagogika vzporedno z družboslovjem. Uredn.

svobodni vzgoji človeka za človeka, sociologija sama ne more dati odgovora, ker te naloge v polnem obsegu objeti ne more. V občih pedagogiki ostane sociologija vedno le podrejena, to podrejeno svojo vlogo pa mora zadržati tudi v samoizobraževalni akciji učiteljstva.

G. člankar piše o funkciji šole. V tem odstavku so nekatere trditve, katerim sem se — odkrito povedano — začudil. Predvsem sledeči: »Usodna zmeta našega časa je, da se vzgoja identificira s poukom.« Kdo za Boga more trditi, da ta identifikacija obstoja v smislu, kakor se da razumeti iz konteksta v tem članku! S tako trditvijo se je napravilo slabo priznanje našemu učiteljstvu, zakaj če tako razumevana identifikacija res obstoja, potem v tej šoli ni učitelj; v njej je »suštar« in še »slab suštar« — ako bi rekel »rokodelce«, bi nehoti žalil poštene rokodelce. — Ako to res obstoja in je tako, kakor pravi g. člankar, to ravno dokazuje, da se dotični učitelj ne zaveda svoje pedagoške naloge kot vzgojitelj-učitelj, kriči pa nujno tudi po tem, da je treba tega učitelja izobraziti v pedagoškem, v strokovnem pogledu. Kdor misli in upa, da ga od te »zmote« odvrne goli študij družboslovja, se sam moti! Razmere in potrebe človeštva in njihovo spoznanje bo takega učitelja napotilo, da se bo ukvarjal tudi — recimo s pletarstvom, ki ga omenja gosp. člankar, a njegovo delo bo pri vsem le mehanizem, mehanizem in mehanizem. Ročni prav tako kakor duševni. Ni namreč absolutno res, da »kdor ne pozna življenja, kdor ne razume ustroja družbe, ne more biti dober učitelj. Niti učitelj, kaj šele vzgojitelj!« Ni to pogoj, pač pa je posledica. Zakaj res je, da učitelja, da vzgojitelja njegovo delo samo prisili, da i spozna življenje i da razumeva ustroj družbe — ne radi samega raznavanja življenja in ne radi samega razumevanja ustroja družbe, nego radi svojega dela, radi svojega znanja. Zato pa to poučevanje ne more biti stožec njegovega dela.

Sicer pa si moramo trditev o »usodni zmeti našega časa...« da se vzgoja identificira s poukom« ogledati samo in brez konteksta v članku; ako si jo ogledamo tako, potrdimo, da se vzgoja res identificira s poukom in da se tudi mora. Tako bo dejal vsakdo, ki pozna delo v šoli. V šoli, ki za vzgojo ni »v resnici mrtva«, nego prav živa institucija, ki se ne »oddaljuje od življenja«, in ki rodi tiste sadove, ki jih mora. Da bo vse to mogoče, pa pustite v šolo učitelja, ki mu bo do vzgojnega šolskega dela; učitelja, ki ve, da pouk ni drugo kot izobraževanje umskih in telesnih sil v etični volji; ki bo tedaj prav toliko s »poukom« »vzgajale, kolikor bo z »vzgojo« »poučeval«. Izobrazba in samoizobrazba takega učitelja pa je jasno začrtana: učitelj mora biti po nji, ki mu je prvo poklic, a drugo stan. Ta učitelj bo usmerjal svojo samoizobraževalno akcijo predvsem v pravcu zahtev, ki jih nanj stavi njegov poklic, v drugem redu pa šele bo stavil sam zahteve kot član učiteljskega stanu.

Nič ne oporekam, da je taka akcija malo težja kakor je »pogum in bodočnost«; za gotovo pa je ona sama tista, po kateri učiteljstvo lahko spozna, kako krivo je naziranje, da bi se vzgoja dala nadomestiti s poukom, in spozna, kako prazen je ves pouk — pa če je še tako moderno urejen — kakaj ne eden teh, po taki samoizobrazbi osvobojenih učiteljev ne bo gledal šolske reforme in njenih podvzemov v učni metodi, marveč bo vse to gledal v reformi šole kot vzgojne institucije. Za tako gledanje na šolo in njene potrebe v življenju je treba imeti obrnjeno oko na široko in na globoko — v širini in globini spoznanj človeškega občestva in male

edinice, v kateri živiš, pa mora biti zasidrana ideja učiteljske samoizobrazbe. Če je njen klevetnik, kdor ne more in spričo njenega dobrotita ne sme priznati, da je njena zveščavnost v golem poučevanju družboslovja, potem se ne smemo čuditi, če se najde še dovolj klevetnikov, ki pač vedo, da ne le »nevednost«, temveč tudi od ozke enostranosti ni »nič dražje« in tudi »z njo je ne ločljivo združeno hlapčevanje in izrabljanje«. Mislim, da bi nam tudi tu bila zgodovina slovenskega učiteljstva lahko učiteljica.

To bi bile moje pripombe. Dostavljam še samo to, da ne morem razumeti razburjenja g. člankarja, češ: »Videli pa smo, da so tu in tam najglasnejši zagovorniki takozvane strokovne izobrazbe najtrdovratnejši nasprotniki šolske reforme. Kako je to mogoče? ...« za strokovno izobrazbo in proti reformi šolstva! Res, to bi bilo »nasprotje«, ki ne more razkrivati večje nesmiselnosti — dvomim pa, da tako nasprotje more zares nastati. Ne vem, kako so nastale te dedukcije; sodim pa, da so bile predpostavke zanje napačne ali vsaj napačno umevane. Tole, kar sem rekel nazadnje, pa je svojevrstno poglavje v učiteljski samoizobraževalni akciji: Strašno smo namreč občutljivi in se spričo te svoje lastnosti najtežje premalo potrudimo, pravilno umevati in ceniti besede; ki prihajajo od drugih. Mislim, ako bi to storili, bi marsikedar morali odpasti očitki diletantizma, nezrelosti i. pod. Čim globlje pojdemo, tem lažje nam bo to; a spričo poznanja naše globine tudi pri »takozvani strokovni izobrazbi« nas ne bodo na kratko smatrali za »quantité negligible«.

Pavel Flerš.

Kongres Činovniškega Saveza kraljevine SHS v Sarajevu.

Dne 3., 4. in 5. junija t. l. se je vršil kongres državnih nameščencev iz cele države v Sarajevu. Ta kongres je posetil kot delegat generalni tajnik francoskih uradniških organizacij g. Lorant in predsednik narodnosocialnih uradniških organizacij g. Falkenberg.

Na kongresu so bile zastopane vse pokrajine, v posebno častnem številu Slovenija, ki ima danes najboljši izvedeno organizacijo vsega državnega uradništva v svojem »Pokrajinskem savezu«.

Koliko veljamo, kako daleč nas je privela dosedanja razcepljenost, priča najbolj dejstvo, da na kongresu onega stanu, ki je temelj državni upravi, gonilna moč vsega, ni bilo ne enega zastopnika vlade, ni bil na vzroč ne en poslanec in ne en zastopnik tiska.

Iz poročil glavnih funkcionarjev in iz živahne debate, v katero so posegli delegati iz vseh delov naše države posnemamo, da je glavni odbor delaven, da se je trudil doseči kar mogoče. Žal pa, da so pri nas take prilike, da je ostal odbor pri vsej svoji agilitnosti v defenzivi in je moral braniti še one male dobrine, ki smo jih prejeli z uradnim zakonom, pred poslabšanji potom finančnih zakonov.

Da bi imel glavni odbor po vseh pokrajinah tako krepko organizacijo kakor je v Sloveniji, bi bil gotovo uspel v svojih zahtevah in ohranil marsikaj, kar nam je leto za letom odpeljal »finančni omnibus« — kakor je povdarjal referat na kongresu.

Vendar kljub defenzivi ni izšel glavni odbor brez uspehov. Znano je, da je prečel zmanjšanje draginskih doklad. Njegova zasluga je, da so se prevedli vsaj kronski upokojenci na dinarske prejemke. (Učiteljski še sedaj ne!) Dasi izvedba ni povsem izvršena po zahtevi glavnega odbora, je vendar za naše upokojence to pridobitev.

Vrt: V jeseni prekopana zemlja; gredice; gnoj; semena; gomolji; čebulice; kako sejemo in sadimo; zalivanje; gnojenje z gnojnicjo; po gnojnici rastejo listi; salata; kapus; ohrovt; koleraba; špinača; svež gnoj; pri rdeči pesi in korenju nočemo listov, ampak sadove; ne sveže pognojiti; grah in natiški fižol; tulipan; mačeha; hiacint; narcis; lepotični grmi; cena semen in čebulic; kaljenje; listi; steblo; cveti; prašniki; pestiči; barva; vonj; lepota.

Pomlad: 21. marec; kdaj solnce vzhaja in zahaja; kako dolg je dan; kako dolga je noč; kje vzhaja in zahaja solnce; kje stoji opoldne; dolgost sence palice opoldne.

Oranje: Katere njive še niso preorali; ali so peščene ali ilovnate; Sachov plug; plužni deli; kako ga preobrnemo; s starimi plugi delamo ogone; zakaj niso ogoni dobri; kdaj so ogoni potrebni; plitva zemlja; moška zemlja; kako dolg in širok je razor; škoda prostora; kako še enkrat razrahljamo zemljo, ki smo jo preorali jeseni; razruševalec; brana; njeni deli; cena plugov; kako se orje mokra, suha ali srednje mokra zemlja; črvi v zemlji; kako jih uničujemo; živina pri oranju.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

Drugi razred.

(Dalje.)

Pes: Vrste psov; velikost in navade; zakaj imajo pse; draženje psov; krotki in boječi psi; zobje; stekel pes; hrana.

Sedlar: Kaj dela sedlar; iz česa; vrste usnja; barve; volna; žima, morska trava; niti; orodje; kovinasti deli; koliko računa; ali živi njegova družina dobro; brez dela; varčnost.

Kolar: Deli kolesa; iz kakšnega lesa so; krog; premer; deli voza; kovinski deli; kdo mora okovati kolo ali voz; barvanje voza; koliko stane kolo; koliko voz; kakšno orodje ima kolar; pomočnik.

Sprememba toplote: Koliko stopinj je zunaj; vedno toplejše; sneg v dolini in po gorah.

Krma: Seno iz raznih travnikov; otava; kaj so že porabili; koliko sene še imajo; ali

ga bodo morali kupiti ali ga bodo prodali; rezanica; vrste slam; koliko slame še imajo; repa, pesa in korenje; vrste; koliko še imajo; kakšne barve so kali; kam rastejo; krompir; jeve kali so strupene; koliko sene, slame ali repe pojé na dan vsa živala; koliko pojé le eno govedo; katero krmo morajo kupovati; po čem so otrobi, oljnat tropine, sol.

Kokoši: Razlika po barvi nog, kljuna in ušes; razlika po barvi perja; po velikosti; kako imenujejo vrste; katera nese največ jajc; petelin; vrsta; njegove navade; koliko časa vali koklja; dobra mati; koliko časa vodi piške; kako se pozna jajce že v enem ali dveh tednih, če se bo zvalilo piščec; jajce se še lahko porabi; jajca za valjenje iz druge hiše; le od dobrih kokoši dobra piščeta; po čem so kokoši; po čem piščeta.

Golobci: Barve; hrana; mladiči; prijaznost do njih; ali imamo od golobov korist ali škodo; po čem so.

Kemična gnojila: S katerimi gnojili smo pognojili gredice; dušik; kalij; fosfor in fosforna kislina; apnen dušik; kalijeva sol; superfosfat; kako se raztopijo v vodi; po čem so; koliko dkg smo posejali na gre-

dico; kateri ljudje so še pognojili s kemičnimi gnojili; kaj so pognojili; koliko; kje so kupili.

Sadra: Kipi iz sadre; zmoečen prah; voda izhlapi; oblika zmoečene sadre ali kaše v negativnem odtisku.

Sadno drevje: Mah in lišaj po drevju; pijeta sok; snaženje s krtačo; mazanje z raztopljeno kalijevo soljo; rak na deblu; vodni poganjki; kako jih obrežemo; pregoste veje; solnce in sok; sajenje v razdalji in v vrsti; jama; zakaj skopljemo globoko in široko jamo; kol zabijemo, preden vsadimo drevesce; dolžina kola; drevesne korenine; zemlja okrog korenin; gnoj; kako stlačimo zemljo; skleda; voda in gnojnica; kako privežemo drevesce h kolu; koliko stranskih vej ima drevesce; kako smo jih porezali; zarovarjanje drevesca; divjaki; cepljenje v zarezo in za lub; orodje; koliko vejic bo pogljal cepič; enoletna mladika; očesa; kako bo drevo čez eno leto; kako si napravimo smolo; smola, špirit, olje, vosek; hrana v očesih; katere vrste so cepili; kako so si napravili cepiče; lub pri mladih in polnih debelih prerežemo; cena drevesc; kmetijska družnica; drevesnica.